

Алексєєнко Світлана Юрїївна

3 курс, Інженерно-хімічний факультет,
НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Шаповалова О. А., викладач
кафедри філософії ФСП НТУУ "КПІ"

**Походження та значення візерунків в оздобленні
одягу жителів Черкащини в 50-60-х роках XX століття**

На сучасному етапі розвитку суспільства актуальним залишається питання збереження українських національних традицій, зокрема в одязі. Проблематиці дослідження народних орнаментів Черкащини приділили значну увагу провідні художники Черкаської фабрики художніх виробів ім. Лесі Українки – А. Задувайло, Г. Грабовська, О. Головка. Значний внесок у теоретичному осмисленні орнаментів Черкащини здійснила доктор культурології С. Китова. Зазначений науковий інтерес до проблематики семантики візерунків свідчить про необхідність відродження традицій як і нашого народу, так і всього людства.

На межі XIX-XX ст. відбувається кардинальна зміна художньо-образного вирішення народної вишивки. Пояснюється це, в першу чергу, розповсюдженням техніки хрестика. В 50-60-х роках минулого століття по всій території Черкащини поширювалась вишивка чоловічих та жіночих сорочок технікою «набирування» в темно-зелених, жовтих, зелених та чорних тонах[1]. Основними візерунками того періода були розетки, різні геометричні орнаменти, рослинні композиції. Характерною ознакою вишивок Черкаського регіону є різноманітні розетки – знаки, що як мотивні одиниці наявні в переважній більшості видів народного мистецтва України. Палеолітичне мистецтво розетки не знало, її майбутню форму підказала, можливо, побутова кераміка, зразки якої добре відомі з Києво-Черкаської ранньонеолітичної колекції мистецьких пам'яток. Дехто з дослідників вважає, що розеточні форми з'явились у нас лише як результат впливу середньовічного мистецтва Європи та християнської символіки, а символічний смисл цих мотивів, потрапивши в Європу головним чином через Візантію, трансформувався в

християнський. Розеточні кола досить натуралістично відтворюють образ троянди. Троянда пов'язана з середньовічним культом діви Марії, за кількістю пелюсток в квітці визначали християнські чесноти. У вишивці Черкащини цілий комплекс складають восьмипелюсткові розетки та їхні графічні відтворення у вигляді схилених андріївського та накладеного на нього грецького хреста.

У вишитих візерунках блузок 60-х років можна побачити збереження архаїчного геометричного орнаменту, який складався з ромбів та напівромбів. Цей знак можна побачити на численних зразках доісторичного гончарства, на виробах з каменю, кісток тварин, на прадавньому металі, звідки він і перейшов у шиття. Розшифрувати подібні узори у вишивці допомагає відкриття палеонтолога В.І. Бібікової, яка встановила, що верхньопалеолітичний геометричний меандрові-ромбічний узор відтворює малюнок дентину на зрізі бивня мамонта[2, 7]. Вшанування ромбу на Черкащині можна датувати останньою чвертю кам'яного віку, бо саме тоді, у верхньому палеоліті, прадавні митці почали використовувати цей знак як символ мамонта-блага, відтворюючи його у традиційному ромбо-меандровому орнаменті.

Dni nauki FSP 2015

Здавна в Україні найістотніші позитивні життєві події осмислюються через бачення нерозривного зв'язку між людиною, рослиною і космосом. З перших років ХХ століття майстрині, ніби отримавши якийсь дозвіл на творення поліхромних симфоній рослинних композицій, не спиняються і по сей день. Враховуючи всі позитивні і негативні тенденції в орнаменталі вишивки в 50-60-х роки., ХХ ст., можна зробити висновок, що саме завдяки розвитку цього виду декоративно-ужиткового мистецтва, зберігалися прадавні народні особливості в одязі жителів Черкащини. На сьогоднішній день відроджується популярність вишивки, тому необхідно розуміти і знати семантику візерунків.

Список використаних джерел:

1. Косміна О. Українська етнологія./Косміна О.//Традиційне вбрання. – К.: «Ліідь», 2007. – С. 188.
2. Бибикина В.И. О происхождении мизийского палеолитического орнамента//Советская археология. – №1 – 1965. – С. 7.